

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 22. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: Onsdag den 9. marts 2011

Tidspunkt: Kl. 10.30

Sted: Vær. 2-133

Til stede: Per Clausen (EL) fungerende formand, Flemming Møller (V), Helle Sjelle (KF), Jeppe Kofod (S), Holger K. Nielsen (SF)

Desuden deltog: Statsminister Lars Løkke Rasmussen

Per Clausen ledede mødet.

Punkt 1. Forelæggelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd den 11. marts 2011

EUU alm. Del (10) – bilag 293 (F) (notat af 4/3-11 om udviklingen i det sydlige naboskab)

Det Europæiske Råd 11/3-11 – bilag 1 (hyrdebrev af 7/3-11)

Det Europæiske Råd 11/3-11 – bilag 2 (notat af 8/3-11 om Libyen)

Statsministeren: Der er indkaldt til møde i Det Europæiske Råd fredag. Det er med kort varsel, hvilket skal ses på baggrund af den meget dramatiske – og helt uacceptable – situation i Libyen. Det skal nok også ses i lyset af, at der på fredag er planlagt et eurotopmøde. I tilslutning til det er alle 27 landes statsministre indkaldt til et særligt møde i Det Europæiske Råd om den libyske situation.

Det er en situation, der udvikler sig hele tiden, hvad jeg også har haft lejlighed til at gøre rede for i Nævnet for et øjeblik siden. Jeg kan se, at der er et vist person-sammenfald. Men nu er vi i Folketingets Europaudvalg, og det er et åbent møde. Jeg skal også komme med nogle betragtninger her.

Situationen i Libyen udvikler sig. Derfor vil det også først være fredag, man helt præcist kan se rammen for de beslutninger, der skal træffes.

Jeg forventer som sagt, at hovedfokus på dette ekstraordinære møde er situationen i Libyen og mulighederne for at afhjælpe situationen i landet. Vi skal have en drøftelse af, hvordan vi kan øge presset på Gaddafi, f.eks. gennem yderligere sanktioner, ligesom jeg forventer, at der fra mødet vil udgå en stærk erklærings-tekst, der som minimum gør det klart, at Gaddafiregimet fuldstændig har mistet sin legitimitet.

Der er lagt op til en drøftelse af den humanitære situation, som jo udvikler sig – også ved grænserne til Libyens nabolande. Der er lagt op til en diskussion om, hvordan vi kan mobilisere eventuelle yderligere ressourcer til opgaven. Det er alt sammen tiltag, vi støtter fra dansk side.

Det vil også være relevant at bruge drøftelsen fredag til at drøfte udviklingen i de øvrige lande, der udgør EU's sydlige naboer, i lyset af de historiske omvæltninger i Tunesien og Egypten. Vi vil også drøfte EU's engagement i regionen i opfølgning af den drøftelse, vi havde i Det Europæiske Råd den 4. februar, hvor Ashton

jo fik nogle ting i opdrag med henblik på det næste ordinære møde i Det Europæiske Råd den 25. marts. Det er en mulighed for at gøre en slags midtvejsstatus.

Siden den folkelige opstand startede i Libyen den 15. februar, har vi set en meget foruroligende udvikling. Et regime, der har slået benhårdt ned på det folkelige oprør med direkte beskydning af civile og med indsættelse af luftvåben. Afrikanske lejesoldater menes at kæmpe på regimets side. Der er stor usikkerhed om antallet af dræbte. Især situationen i de byer, som Gaddafis styrker har omringet, beskrives i mange medierapporter som værende både kaotisk og desperat.

Vi har fra regeringens side på forskellig vis og på forskellige tidspunkter fordømt regimets adfærd. Det er helt åbenlyst, at Gaddafi ikke tegner Libyens fremtid. Det er den tydelige konklusion, hans eget folk har draget. Det er den konklusion, det internationale samfund har draget. Dette regime har mistet sin legitimitet.

Det, der nu begynder at stå klart, er, at der udvikles noget, der minder om borgerkrigslignende tilstande. Oprørerne har konsolideret sig i den østlige del af landet med hovedsæde i Benghazi. Dele af hæren er gået over på oprørernes side. Flere ministre har gjort det samme. Det samme gælder højtstående repræsentanter for regimet og visse diplomater. Men der er jo ikke tale om en samlet opposition. Derfor er det også vanskeligt at organisere modstanden mod regimet.

Vi står med noget, der rummer en mulighed for en humanitær katastrofe. Det er en udvikling, der tager fart. Mere end 220.000 mennesker menes allerede at have krydset grænserne til nabolandene siden den 21. februar.

Jeg er meget tilfreds med, at det internationale samfund har reageret hurtigt. Jeg tænker på den resolution, der blev vedtaget i FN's sikkerhedsråd den 26. februar. Der var tale om en enstemmig, markant fordømmelse, sanktioner, våbenembargo, indefrysning af midler, rejseforbud etc. Det var en resolution, der kom på plads med en hurtighed, som er FN-systemet værdig. Der gik vel kun et døgn, fra den blev "draftet", til den blev vedtaget. Den blev ret kort tid efter – to dage efter, den 28. februar – fulgt op af yderligere vedtagelser i EU-regi med skærpede sanktioner, der gik et skridt videre, idet våbenembargoen blev udvidet til også at omfatte udstyr, der kan bruges til undertrykkelse. Der kom også flere personer på listerne over folk, der skal have indrejseforbud, og vis midler skal indefrys.

Jeg vil gerne understrege her, at Danmark hele vejen igennem har presset på for at få EU-sanktioner. Det er vores linje. Der pågår nu et arbejde med at udvide sanktionerne og sanktionslisterne med yderligere personer og enheder for derved at øge presset på Gaddafi. Det arbejde støtter vi. Kommer det til overvejelser om at indføre yderligere målrettede sanktioner, vil vi fra dansk side ligeledes støtte op omkring det.

Jeg synes, man må sige, at de tiltag, der er taget internationalt – i regi FN, i regi EU – sender et både stærkt og entydigt signal om, at vi i det internationale samfund står sammen i denne sag, og at regimet i Libyen skal holdes ansvarligt for dets handlinger.

Udover Libyen vil der også være – forventer jeg – en drøftelse af EU's politik lidt bredere over for de sydlige naboer med særlig fokus på Egypten og Tunesien. Hvordan støtter vi overgangen til demokrati? Hvordan fremmer vi, at der tages

reformbeslutninger, der understøtter regional sikkerhed og udvikling? Vi finder det fra dansk side vigtigt, at EU hurtigst muligt kommer på banen med støtte til overgangsprocesserne i Egypten og Tunesien.

På det seneste ordinære møde blev den høje repræsentant, Ashton – som jeg antydede det før – anmodet om at udarbejde en støttepakke til lande i transition og sammen med Kommissionen at tilpasse EU's instrumenter i lyset af udviklingen i regionen. Det er med henblik på det næste ordinære rådsmøde, men mødet på fredag giver jo en mulighed for, at hun kan præsentere en fælles rapport om tilgangen til det sydlige naboskab. Den vil fokusere på tre hovedområder: Demokratifremme, økonomisk udvikling og mellemfolkelige kontakter. Et af de helt centrale instrumenter, der bliver sat under lup, er EU's naboskabspolitik, hvor der lægges op til en grundlæggende revision, sådan at støtten fremover gøres meritbaseret. Vi diskuterede det, da jeg var her sidst. Det er en tilgang, vi støtter fra dansk side. At EU's samarbejde med disse lande kobles op på, hvilke fremskridt de gør i politisk og økonomisk henseende. Det er som sagt en dagsorden, vi har arbejdet for. Derfor er vi også tilfredse med den udvikling, sagen tager.

Jeg forventer en drøftelse af tiltag til at øge handel og investeringer i regionen. Der er også overvejelser om et eventuelt finansielt engagement i regionen, bl.a. via den europæiske investeringsbank. Det er selvsagt noget, vi fra dansk side støtter.

Jeg forventer, at Det Europæiske Råd vil blive enig om nogle retningslinjer for det videre arbejde, der skal føre frem til det ordinære møde den 25. marts, hvor sagen – som jeg nu har omtalt et par gange – er sat på dagsordenen. Jeg vil bare fastslå, at vi fra dansk side støtter initiativer i retning af et EU i endnu højere grad indretter sit samarbejde med disse lande sådan, at det står klart, at demokrati betaler sig, at reformer betaler sig.

Så er der jo den direkte effekt på Europa selv. De udfordringer, som situationen giver Europa på grund af ulovlig indvandring. Her er der ingen tvivl om, at vi står med en alvorlig situation. Navnlig Italien er udsat på grund af tilstrømningen af migranter fra især Tunesien til Middelhavsøen Lampedusa. For øjeblikket udvikler situationen sig løbende. Vores position er den, at vi er klar til at udvise solidaritet med de medlemslande, der måtte blive udsat for et stort pres. I første række bør det ske ved, at EU trækker på allerede eksisterende instrumenter såsom EU's grænseagentur, Frontex, det europæiske asylstøttekontor, EU's fonde på området og andre EU-programmer i øvrigt. Jeg kan oplyse her, at Rigspolitiet har meddelt Frontex, at man er parat til at stille med 3-5 politifolk, ligesom Danmark eksempelvis bidrager med 2 politifolk ved den græsk-tyrkiske grænse.

Man skal være opmærksom på, at også de umiddelbare nabolande er berørt af migration som følge af begivenhederne. Det er altså ikke kun Europa selv, der er berørt. Derfor er det vigtigt, at EU ikke alene har fokus på en indsats i EU, men også i nærområderne – herunder af humanitær karakter.

Det er nok, hvad jeg kan oplyse om sagens stade op til det møde, der finder sted i overmorgen.

Jeppe Kofod ville gøre det kort, idet han henviste til den drøftelse, der havde været umiddelbart forud i Det Udenrigspolitiske Nævn.

Han var fuldstændig enig med statsministeren i, at Gaddafis styre har mistet sin legitimitet, specielt da han brugte kampfly mod sin civilbefolkning. Derfor støtter vi udvikling af et andet regime, der bygger på demokrati.

I forbindelse med et flyveforbud er problemet, hvordan vi sikrer, at der er opbakning til det i det internationale samfund, herunder også blandt de afrikanske og arabiske lande i regionen. Han spurgte, hvad den danske holdning er hertil.

Han mente, der her var en enestående lejlighed for den danske regering til at rejse spørgsmålet, om hvordan man sikrer beskyttelsen af civilbefolkningen mod overgreb. I den forbindelse nævnte han, at FN i 2005 vedtog et "responsibility to protect" doktrin, hvorefter det internationale samfund har en pligt til at beskytte civilbefolkningen mod overgreb. Mange af de lande, vi taler om, har stemt herfor. Jeppe Kofod spurgte, hvornår statsministeren mente, at det internationale samfunds ansvar på området skulle træde i kraft. Hvis man i sidste ende griber til militære midler, vil man så sikre sig, at de bliver proportionale – altså således at flyangreb bliver besvaret med flyangreb?

Han spurgte, om statsministeren og regeringen har efterretninger om, hvad der foregår i landet, herunder hvordan den humanitære situation udvikler sig, og hvor mange døde der er.

Med hensyn til EU's rolle i Mellemøsten og Nordafrika mener Socialdemokraterne, det er vigtigt, at der bliver en samlet strategi fra EU's side. Han mente, man alt for længe har set, at europæiske lande med en kolonifortid har plejet særinteresser i den del af verden, symboliseret ved at den franske udenrigsminister måtte gå, fordi hun havde for tætte bånd til det tunesiske diktatur. Det er en selvstændig opgave for Danmark at sikre, at den fremtidige strategi er baseret på fremme af demokrati, menneskerettigheder, økonomiske reformer og jobskabelse frem for på tidligere kolonihistorie og tvivlsomme relationer til diktaturer.

Holger K. Nielsen pegede på, at EU's rolle i regionen er stigende, og derfor er det vigtigt, hvad der bliver vedtaget på topmødet. De synspunkter, Jeppe Kofod fremførte, dækkede meget godt, hvad Holger K. Nielsen mente.

Fra SF's side vil man ikke afvise et flyveforbud, hvis der foreligger et folkeretligt korrekt mandat, altså et mandat der er baseret i FN. I den forbindelse pegede han på FN's doktrin "responsibility to protect". Han pointerede dog, at et flyveforbud ikke er nogen enkel sag, idet det faktisk er krig. Man må ødelægge det libyske luftvåben, hvilket kræver ganske voldsomme operationer. Men hvis det er en forudsætning for, at man kan redde civilbefolkningen, vil SF ikke vende sig imod det.

Holger K. Nielsen pegede på, at EU for længst burde have spillet en større rolle økonomisk. Han havde forstået, at Kommissionen har givet ca. 35 mio. euro, hvilket han betegnede som latterligt lidt. Det burde snarere have været 35 mia. euro. EU bør kende sin besøgelsestid og virkelig sætte ind med økonomisk hjælp af massivt omfang.

Per Clausen var enig med statsministeren i, at det er godt, at EU's støtte til regionen i fremtiden skal være indrettet sådan, at det får konsekvenser, hvis man ikke

udvikler demokratiet. Han syntes også, det var godt, at den danske regering havde været drivende med hensyn til at få sanktioner.

Der tales tit om, at flygtningeproblemer skal klares i nabolandene og i nærområdet. Her er der sydeuropæiske lande, som kommer ganske tæt på at blive nærområder. Derfor spurgte Per Clausen, om regeringen har gjort sig overvejelser om de diskussioner, der kan opstå om, hvordan man skal fordele byrderne eller udgifterne i forbindelse med en sådan flygtningestrøm. Han syntes, det lød som en meget beskeden støtte, når vi talte om at sende et par politifolk. Han ville gerne vide, hvilke overvejelser regeringen har gjort sig om, hvilket ansvar Danmark kan påtage sig i forhold til flygtningeproblemet.

Per Clausen ville gerne have en præcisering af, på hvilken måde man ville lette adgangen for visse grupper til at få visum.

Endelig spurgte han, hvilke muligheder der var for at støtte udviklingen i de pågældende lande ved at sikre dem bedre muligheder for afsætning af deres produkter i EU. I den forbindelse nævnte han, at han havde set, at Kommissionen foreslår, at man skynder sig med at få færdiggjort de regler, der handler om vandrende arbejdskraft, således at der er flere afrikanere, som kan vandre til Europa.

Statsministeren sagde i anledning af de bemærkninger, såvel Jeppe Kofod som Holger K. Nielsen var kommet med om flyveforbud, at flyveforbud ikke ville blive diskuteret på mødet på fredag, da det ikke er et EU-anliggende. Hvis det var det, ville Danmark i øvrigt på grund af vort forsvarsforbehold ikke kunne deltage, hvis der bliver tale om militære aktioner. Man naturligvis er et flyveforbud relevant at diskutere i andre sammenhænge. Hvis der kommer en humanitær katastrofe, som gør, at man skal søge gennemført et flyveforbud, var statsministeren helt enig i, at man skal sørge for, at der foreligger et folkeretligt gyldigt mandat, hvor det mest sikre er et mandat fra FN. Det ville nok føre for vidt i forhold til dette møde i Europaudvalget at gå dybere ned i, hvad der kunne være af alternative folkeretlige mandater. Der skal også være politisk opbakning i regionen. I den forbindelse nævnte statsministeren, at der jo også sker en udvikling i den Arabiske Liga, og at den Afrikanske Union holder topmøde i morgen.

Situationen i Libyen udvikler sig hele tiden, og problemet er de mange gæstearbejdere fra Egypten og Tunesien, som flygter ud af Libyen.

Statsministeren var enig med Jeppe Kofod i, at der er brug for en samlet EU-strategi, hvilket også svarer til den opfordring, Ashton har fået. Udspillet fra Ashton skal drøftes på det uformelle udenrigsministermøde torsdag forud for det ekstraordinære møde i Det Europæiske Råd fredag.

I svaret til Per Clausen pointerede statsministeren, at Danmark ikke er tilhænger af, at man laver en eller anden millimeterretfærdighed i forbindelse med en byrdefordeling i EU. Han pegede på, at der kunne blive en "pulleffekt". Statsministeren mente, at indsatsen må lægges i grænseindsatsen, i Frontex, men først og fremmest må der gøres en indsats for, at der ikke opstår disse store flygtningestrømme.

Med hensyn til visum er der ikke lagt op til, at man skal lempe i de materielle regler om adgangen til visum, men man skal lette nogle procedurer, så det bliver lettere at gennemføre folk-til-folk kontakterne.

Statsministeren erklærede sig enig i Per Clausens betragtninger om, at vi i det strategiske samarbejde ikke alene skal tale om støtte, men også om muligheder i form af øget samhandel.

Per Clausen spurgte, om man ikke kunne forestille sig, at der opstod nogle ekstraordinære situationer, hvor det kunne være fornuftigt, at man udviste en intern solidaritet i EU med henblik på at løse flygtningeudfordringen. I den forbindelse pegede han på, at Libyen har fungeret som "buffer", hvilket Gaddafis styre har været effektivt til.

I anledning af at statsministeren i sin indledning havde nævnt, at der også skulle være et eurotopmøde fredag, spurgte han, om statsministeren ikke ville indgå i nogen drøftelser vedrørende konkurrenceevnepagten i forbindelse med sin deltagelse i Det Europæiske Råds møde.

Statsministeren sagde, at der foreligger en ekstraordinær situation i Libyen, hvilket er baggrunden for, at udenrigsministeren har sanktioneret en øget bevilling til UNHCR, og også er baggrunden for, at man på det seneste møde i Det Europæiske Råd bad den høje repræsentant om at komme med et udspil. Statsministeren tilføjede, at han ikke var tilhænger af at lave et egentligt nybrud med hensyn til den måde, vi håndterer flygtningeproblematikken på.

Statsministeren svarede på Per Clausens sidste spørgsmål, at han ikke skulle deltage i det eurotopmøde, der var indkaldt til fredag i Bruxelles for stats- og regeringsledere fra eurozonelandene, så allerede af den grund ville han ikke indgå i de drøftelser, som foregår på det møde.

Per Clausen gjorde opmærksom på, at han havde spurgt, om statsministeren ville indgå i nogen drøftelser, men ville lade det ligge på indeværende tidspunkt.

Mødet slut kl. 11.00.

Ref.: BE/its